

СТАНОВИЩЕ

на проф. д-р Людмил Ф. Вагалински (НАИМ-БАН) за дисертационния ръкопис **„Тракийските земи и юридическите текстове на Римската империя (212-249 г. сл. Хр.)“**, представен от докторанта Людмила Желева Чакърова-Присоева с научен ръководител проф. дин Диляна Ботева-Боянова (СУ)

Изборът на темата е най-вероятно повлиян от съчетаването на две образователни степени на автора, придобити в СУ – по история и археология, и по право.

Уводът съдържа необходимите рубрики. Добре защитени са изборът на темата и нейната хронологична рамка. Информативно са резюмирани използваните източници (точка 5).

Изложението е структурирано в четири глави, подредени подходящо във възходящ хронологичен ред.

В първите три точки на първа глава докторантът представя убедително историята на Тракия до началото на III век, умело съчетана с проследяване на развитието на римската юриспруденция. Конкретни епиграфски паметници (пет надписа и военни дипломи), отнасящи се до Тракия за периода 188/189 – 238 г., са изчерпателно коментирани в четвърта точка. Оправдано е подчертаването на силното значение на Едикта на Каракала (212 г.) за правното еманципиране на редовите тракийски поданици (с. 88, втори абзац отгоре-надолу), довело до така нареченото „тракийско Възраждане“ в късната Римска империя.

При управлението на Северите центърът на Империята се измества постепенно към източните провинции. Балканите и в частност Тракия се превръщат във водещ регион при рекрутиране на войници. Варварски атаки срещу долнодунавската граница налагат често присъствие на императори в района. Людмила Присоева представя успешно във втора глава развитието на римското право на фона на новия имперски фокус върху Изтока по време на управлението на Септимий Север, Каракала и Макрин.

Опитът на Север Александър (218-235 г.) да възстанови изгубените позиции на гражданската власт, изместена от военната при първите Севери, има нетраен ефект (трета глава). Въвеждането от младия император на статута на лимитанеите (с. 173) оказва дългосрочно влияние върху социалното развитие на приднунавска Тракия. Рескрипти на император Гордиан III разкриват запазване на тракийския етнически елемент (с. 232).

Заклучението (с. 248-256) обобщава изводи от главите, издигайки ги на очакваното по-високо смислово ниво: устойчивостта на римското право в провинциите (и в частност в Тракия) е осигурено от неговата гъвкавост/либералност спрямо местните правни норми; прилагането на римското законодателство в Тракия не заличило етнокултурни характеристики в нея; налагането на императорските едикти през Домината като основен вид акт на публичното право е процес започнал още през първата половина на III век; края на управлението на Север Александър (222-235) бележи фактическия финал на Принципата; много малка част от императорските конституции засягат пряко тракийските провинции, но е видно, че последните се вписват напълно в общите за Империята политически и икономически процеси през първата половина на III век; по това време тракийските земи са обгрижвана от римската власт територия.

Приложеният списък на използвана литература подкрепя впечатлението от изложението за отлична научна информираност на автора със силен фокус върху темата на дисертацията.

Шест антични текста в четири приложения представят основна изворова база на изследването. Би трябвало да се посочват в изложението.

Представената от Людмила Присоева дисертация е самостоятелно и приносно изследване. То покрива напълно изискванията на ЗРАСРБ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Приложеният от автора автореферат отразява вярно съдържанието на дисертацията и постигнатите научни резултати в нея.

Трите научни статии на автора затвърждават впечатлението за целенасочена и системна работа по темата.

Не открих данни за плагиатство в научните трудове на докторанта.

**Предлагам на Научното жури да присъди на Людмила Желева Чакърва -
Присоева образователната и научна степен „доктор“.**

с. Рупите, 14.06.2025 г.

Recoverable Signature

X Lyudmil Vagalinski

Людмил Вагалински

проф. д-р НАИМ-БАН

Signed by: LYUDMIL FERDINANDOV VAGALINSKI